

Slika zunanjščine gradu

Il.Slov.1929,1.V,št.18.

Oprihodu turjaških grofov v te kraja in o postanku turjaškega gradu piše dr. Gruden² "Zgod. slov. naroda" na str. 92. Turjaški grofji so eni izmed prvih plemiških rodbin, ki so prišle v naše kraje. in se ohranile do današnjih dni (rodbina Auersperg). Ime Turjak od divjega vola - tura, čigar glavo so imeli Auerspergi v svojem grbu. Na Kranjsko so prišli že s Franki v 9 stol. in si postavili svoj grad "Spodnji grad". L.1067 je knez Turjaški postavil nad njim novo razsežnejše poslopje, sedanji turjak. L.1140 je grad do tal požgal grof Henrik Ortenburški, ki je bil s turjačani v prepiru zaradi neke dediščine. L.1190 ga je Adolf Turjaški zopet dvignil. Schönleben (Genealog, Auersperg fol.58) piše, da je bil grad l.1200 zopet ~~prejgan~~ razdejan. Zgodilo se je to v bojih goriških grofov Ortenburžanov, oglejskega patriarha Volkerja s Turjačani. Otoman (1167 - 1215) je grad zopet popravil.

Slike: vhod v grad - str.329 , grad s severa.

grajsko dvorišče

grajska obednica

stolp, pod katerim je bila ječa

vel. oltar grajske kapele, ki je ž.c. turjaške fare

grajska kapela zunanjščina

Il. Slov. 1930, L. VI, št. 12, str. 336-333

TURJAK - grad

2.1.

Potres l.1511 je grad popolnoma porušil. Kroljan(1455-1554) ga je l.1520
zopet postavil. Takrat je dobil grad tloris in obliko, ki jo ima danes. Zi-
dan je v obliki trikotnika, ki ima na vsakem oglu stolp. Najmočnejši stolp je
vzhodni. Na pročelju ima stolp velikega tura v reliefu "Ochsenturm" Jarka in
na sipov sedaj ni več.

V turških bojih se je proslavil Herbert Turjaški (1528 - 1575) L.1575 so
ga Turki v bitki pri Budaški ob reki Radonji premagali.

Zmagovalec v bitki pri Sisku je Andrej Turjaški l.1593. C.sv. Ahaca pri Tur-
jaku je spomin na to zmago.

L.1789 ustanovljena samostojna župnija na Turjaku. - grajska kapela, župnišče
desni grajski stolp

V gradu še ohranjena srednjeveška ječa v levem ogelnem stolpu, "lutrovska
kapela", ki je prvotna grajska kapela(romanska apsida, gotski obok, gotske
freske.) Kapela spada v najstarejšo dobo turjaškega gradu. To je bilo lute-
rantsktv zatrt, so t kapel opustili ina na zap. strani dvorišča sezidali
novo posvečeno brez. spoč.M.D.

V gradu je še velik grajski arhiv, star orožje, staro poništvo, slike

turjaških grofov

Slike: grad in trg Turjak od juž. str.

salon v gradu

kor v grajski kapeli

Slike: lutrovska kapela , freske.

cipresna skrinjica z glavama Herberta Turjaškega in Henr. Višnjegorske
Turjakod vsh. strani

del gradu in grajskega vrta.

notranjš ina c. sv. Ahaca pri Turjaku

zunanjš ina c. sv. Ahaca

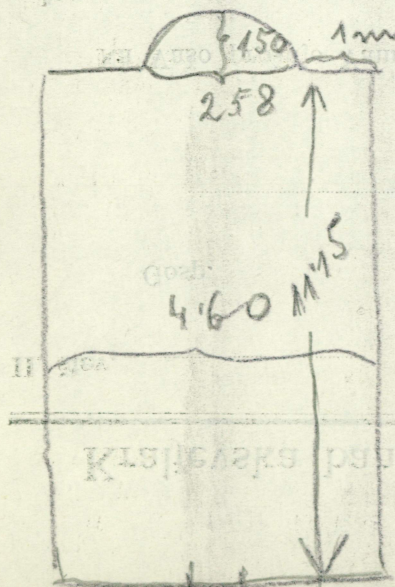
Il.Slov.1931,L.VI-,št.20,str.160 -161.

Slika turjaškega gradu.

Il.Slov.1927,št.152,str.233.

Kapela:

S. JEC

V apsidi Kristus v mandorli na mavrici sedeč, s po-
dalj na vsaki strani ~~ena~~ ~~klečeča~~ ~~figura~~, na levi
žena z nimbo, moli Marijo, oni mogoče sv. Janez
Krst, na enem kolenu klečeč. Kristus kaže svoje
rane. Vse drugo nerazločno. Od to slikarijo dru-
ga starješa, mestoma vidna. Simbolov evang. ni vi-
deti. Freske na stenah - nasev. steni spodaj sto-
ječi svetniki in svetnice, sedaj nerazločni, nato
mavričast pas s črnimi križci, zgoraj pa velika
slika sv. 3 kraljev. Ozadje gore z gradovi. Na levi
koraka na konju Herod v Jeruzalem. Črni kralj s

spremstvom gleda nazaj, srednji kralj na potu, stari že kleči pod Marijino štalico, Jožef za njenim hrbtom gleda kaj se godi, v levici drži majhen sodček, kaj v desni nejasno. Marija ima krono na glavi, Jezus sega z desno po darovih starega kralja.

Na slavaloku na levi rojstvo. Stalica v ozadju in klečeča Marija pred novorojencem, vse drugo nerazločno. Na desni sv. Jurij na konju v pokrajini z gradom, mori zmaja. Južna stena: spodnja plast nad zokljem, ki predstavlja zastor. Troje oken. Ob slavaloku in med oknom spodaj klečeča figura, za njo velik, a ves uničen napis, bržkone donator. Nad njo v celi figuri sv. Lovrenc. Ozadje povsod temnoplavo. Nad oknom v *kapi* sv. Mihael, na levo sv. Helena, sv. Marija Magdalena. Med tem in drugim oknom trižanje, spodaj večja skupina. Na levi žena z belim pokrivalom in Marija, ki se onesvešča in nato Janez obrnjen k križu. Magdalena oklepa križ. Na desni druga skupina s stoječim Longinom, ki kaže gor. Na levem križu desni razbojnik, angelj vzema njegovo dušo, levemu pa hudič sprejema dušo. V sredi Kristus dobro ohranjen, močno okrvavljen.

V zazidanem drugem oknu zgoraj sv. Brazem, spodaj sv. Krištof. Ob straneh levo sv. Uršula, desno sv. Barbara. Zgoraj kronanje Marije po sv. Trojici. Napram sosednjemu oknu spodaj 44 svetnice in 2 svetnika. Zgoraj 3 knežji svetniki, desni Ludovik. Ob tretjem oknu levo sv. Moroteja, desno samo še glava razločna. Zgoraj sv. Ana Samotretja. V tretjem pasu vrsta 16 svetnikov. Po temenu svoda pa vrsta grbov, ki so preslikani prav tako kot slika sv. 3 kraljev.

Značilno, ne posebno delo srede , odnosno 2.pol.15.stol.

Glavni portal, ki vodi na grajsko dvorišče je čedna baročna kamnita stavba in ima na prekladi letnico MDCXII. Nad njim je vzdana kamnita poznogotska plošča s 3 grbi, na enem 6rogeljna zvezda, kot v Stični. Na drugem vol, na tretjem dva drug k drugemu obrnjena leva s kronami in kroglijami v tacah. Na spodnjem robu je napis z gotsko minuskulo : Her Pangracz von Aversperg.18(?)
anna von Frangepani, naprej nečitljivo. Na ometu nad tem vrezano J + M

Anno 1637 XX

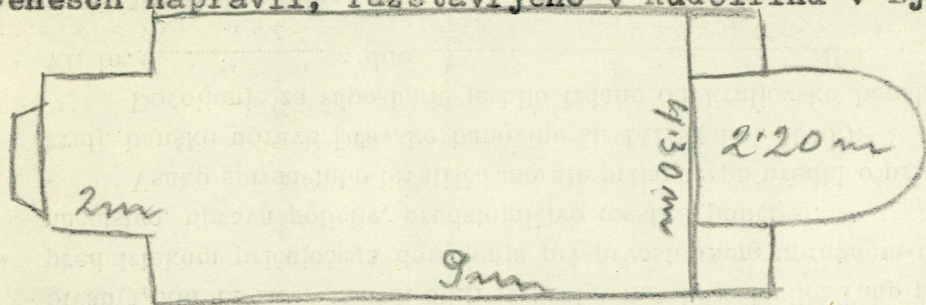
Na stolpu proti vasi Turjak je vzdan krasen kamnit grb turjaški z ostan ki barve. Spodaj od dveh grbov flankirana napisna tabla z nem. napisom: Na podstavku letnica 1550 (na vsak način 1520 ne 1550 , 1550. Nad tem drugo renes. vokvirjeno polje z reljefnim turom v stilizirani pokrajini z gradom v ozadju. V straneh pilastri z renes. kandelabersko ornamentiko, spodaj vaza z rastlino, zgoraj bradata maska z visečo tablo. Na robih košare sadja, v sredi polkrožni šleme s tremi grbi (srednji ima dva stoječa leva s kroglijami) Na vrhu kroga neke vrste kapitel ~~z reliefno~~ sončna ura, na krogu pa ornamentika v obliki plezajočih polžev ali podobno. Napis se glasi: Anno Domini 1067

Jahr ist Avrsperg dvrch ¹ern Conrat von Avrsperg angefangen zv pavn nachmals dvrch den erdpvden im 1511 jar zerschvt aber dvrch ^{nich Trogian} johan von Avrsperg obersten erbcamrer in Crain vnd der windischen March von grvnd abgeprochen vnd vom neuem angefangen zv paven im 1520 ior.

Stele, LXX, 1927, str. 1-6.

Luteranska kapela v gradu: Načrt, 2 pogleda notranjščine sev. in juž. stena slikarija v barvah, vodene barve. Perorisba.

L.Benesch napravil, razstavljeno v Rudolfinu v Ljubljani 1888 3 listi.

V apsidi 4 ogl.okno in ostanek slikarije.

Slikane stene in šilasti strop.

Sev. stena: spodaj 1. pas slikan zastor. 2.pas vrsta svetnikov, zelo poškodovana. 12 apostolov? 4 precej ohranjeno, 2 slabo, v drugih samo sled.

3.pas: svod: pohod sv. 3 kraljev in adoracija v štalici.

Od desne(vsh) poševno postavljena lesena lopa odrezana od roba. red njo sedi Madona (spodnji del poškodovan) v zeleni s od njim obleki in lila plašču spe-tem pod vratom z zaponko. Na glavi gotsko krono, zlat nimb in razpuščene lase. V naročju sedeč na desnem kolenu nago dete Jezus s telesom obrnjenim proti desni, a se zgornji del z glavo vred suče proti levi, kakor tudi roke, ki segajo po daru kralja, zlat nimb. Za Madono nekoliko na desni v zeleni suknji z rdečim ovratnikom v desni palico, v levi sodček na vrvi z rdečo kapico, bradat in dolgi lasje a la 2.pol.15.stol.- sv. Jožef. Skoro en face, glava obrnjena pol v levo.

Na levi pred Madono profil ključč stari kralj, sivi lasje in brada, gologlav, kljukast nos a la rtina, obleka zlato rumena, pas, v desni skrinjica z darom. Za njim tretji kralj v zelesni opravi bele barve z zlatimi kolena in naramki dolgi lasje a la Max.I., gol, zlata gotska krona, stoji in drži v levi krono starega kralja. Za njim tretje služabniki v rdeči in zeleni obleki, eden

eden rdečo zastavo z belo zvezdo in 3 konji (a 2 bela eden rjav) Ozadje tvori hribovita pokrajina z dolinami iz katerih prihajajo jezdeci, na vrhovih kasteli V ospredju jaha na belem konju drugi kralj, rdeče oblečen, bel ovratnik, z zlatim darom v levi, zlata krona poleg njega na sivcu spremljevalec. Vsi imajo la se a la Max.I. Za njim na konjih 2 vitežko (železno) oblečena spremljevalca -z doline za temi prihaja množica jezdecev z belimi čeladami. Prvi ima rdeče pokrivalo in kapuco, zelena obleka, nosi rdečo zastavo z zvezdo, kralj brez brade.

Dalje v ospredju tretji kralj na črnem konju v beli vitežki obleki z zlatim darom, zlato krono. Poleg spremljevalec na belem konju v rumeni obleki z zelenim ovratnikom, temnordečo kapuco, kaže z levo na kralja. Kralj se obrača iz paralele k slik. ploskvi ven.

Za njima 2 v vitežkih oblekah, eden z rdečim pokrivalom. Drugi zeleno. Poleg v ospredju na majhnem konju z rdečim sedlom pajac (a la Mače) ~~xxprijx~~, ki bi je na boben ves bel. Za temi iz dolin množica z belimi pokrivali in sulicami v ospredju dva trobentača in eden z zastavo z zvezdo. Na robu mestna vrata s stolpi odprta, notri jaše na belem konju v rdečih čevljih rumeno napravljen jezdec z dolgimi lasmi, ki se ozira nazaj na kralja. Pokrivalo špičasta krona notranji del rdeč a la doževa kapa.

Na vrhu svoda po dolgem vrsta grbov.

Juž.stena: 1. pas zastor pretrgan z vrati. 2 pas, 3 okna. Dolbina ima v ospredju podkvast ~~obok~~ lok. Od zapada 1 okno. Od oknom črna ranke z rožnimi listi. Na stran.stenah okna po en svetnik (tu nerazločno) Na svodu oknove dupline sedeč na široki klopi sv. Ana Selbdritt. Rumena spodnja obleka, Rdeč plašč. Nimb. Belo pokrivalo, na levem kolenu nagi Jezus k sredi obrnjen, na desnem Marija v lila obleki, gotsk krona. K sredi obrnjena, ima nimb.

Polje med 1 in 2. oknom vodoravno razdeljeno- Spodnji pas: 4 svetniki od zah: svetnik z nimbom v lila obleki, meniški s škof. palico v desni, pred njim pes. 2 svetnik v dolgi bledorumeni halji, nimb s palmo mučeništva v levi, drug k drugemu obrnjena.

3. sv. -atarina, rdeča obleka, zelen plašč, dolgi lasje, krona, meč v *desni*

poleg nje kolo.4. svetnica, spodnji del uniečn. elenaobleka, rdeč plašč, križno palico v levi, krona na glavi, razpleteni lasje.

Gornji pas: 3 svetniki, maeniki s palmami v desni. Od zah.:1.dolga rdeča halja zelen ovratnik, v lev palico s franc. lilijo, brada, dolgi lasje, krona, nimb. Sv. Ludvik?

2. zelena obleka, rdeč ovratnik, dolgi lasje, vojvodski klobuk, sulica z zastavo, bela z rdečim križem, sv. Leopold?

3. v rumeni patronirani halji, sulica z enako zastavo kot 2., vojvodski klobuk, dolgi lasje, nimb.

* 2.okno nad vrati samo duplina, podkvast lok kot povsod, na vrhu odrezan. Nadnja stena spodaj sv. Trištof, zgoraj sv. škof s palico v levi, ornat, v desni cerkev? sv. Volbenk?

Na straneh: na zap. svetnica s krono in stolpom poleg sebe (sv. Barbara)

Na vsh. svetnica v rdeči obleki, rumen plašč, krona, v levi palica (puščica, v desni palma. Svod: ozadje rumen patroniran zastor, spredaj kronanje Marijino. Marija na levi, razpuščeni lasje, lila obleka. Kristus lila-rdeča obleka, na desni visoko habsburško krono na glavi in križnim nimbom, steguje desnico v dolgem loku in oklada Mariji ki ima roke v molitvi sklenjene, visoko habsb. krono na glavo. Na sredi nad njima majhen Bog-oče s sv. Duhom v naročju. Gornji del figure samo.

Slika med 2 in 3 oknom. Kristus na križu: 3 križi. Prednji en face Kristus, telogotsko obšuteno, trebuh usločen, rebra zelo pov darjena, nekoliko v levo obrnjen. Poševno v s iko postavljena na straneh na križa privezana oba razbojnika Duši odletavata kot majhni telesi kvišku. levo grabi zgoraj hudič, desno angelj Med križi napisni trakovi, na desni zah. vere filius dei homo erat, na levi (vsh memento ~~xxxix~~ mei in! vener! in regno suo.

Spodaj, desna skupina na čelu Longin, zadaj moški s sulicami, na eni goba, na drugi prapor rdeč na levi. Magdalena objema križ., sv. Janez prestrašen pada nazaj. Marija v os redju belo oblečena se nagiba na levo, kjer sta 2 ženi

3. okno v str. steni: 2 svetnici, ena (leva) s krono in križem, sv. Helena.

Svod: sv. nadangel Mihael, v desni križna palico, v levi tentnico, v desni skodelici duša.

4adnje polje poleg okna. Spodnji pas, v zeleni pokrajini klečeč, roke v molitvi, v viteški opravi, gologlav, dolgi lasje, mož. Poleg na desni napis:

4gornji pas s diakonom, sv. Lovrenc, s palmo v desni in ražnjem v levi.

3 polje na svodu: vrsta svetnikov od vshoda: škof v ornatu, v desni knjigo. 2. škof v levi zlat ciborij, 3. škof v levi model cerkve(sv. Volbenk), 4. diakon s palmo v desni, v levi knjigo(sv. Stefan) 5. nag s sulico prebuden, zelo razgiban, na drevo privezan, sv. Boštjan, 6. sv. Gregor s tiaro in golobček

leti proti njemu, 7. vojvoda s sulico z zastavo kot spodaj meč, vitežka oprava, vojvodski klobuk, poleg na tleh na levi grad(sv. Leopold)

8. svetnik v dolgi zeleni halji, v desni? v levi palmo, krono, v levi palico s franc. lilijo(sv. Ludovik) 9. vitez v opravi s šlemom na glavi, v desni jele-
 novo rogovje(?) v levi sulico z zastavo(sv. Evstahij?) 10. menih s škof. palico v levi. 11. sv. Miklavž, 12. svetnik, rdeči čevlji, ozke rumene hlače, bela suknjica, rdeč plašč, v desni palma, v levi gorjača ali baklja? Zelen klobuk Brada. 13. podobno opravljen bradat kralj, franc. lilijo v levi, v desni meč. 14. klečeča svetnica, zadaj zeleno opravljen rabelj, ki dviga meč, da ju obglavi (oba zvezane roke).

Stele, CIII, 1911, str. 50-57.

Grobna plošča izređen renes. spomenik s podobo velikega ^{ture} ~~oria~~ z gradom v ozadju Spodaj obsežen sedaj močno poškodovan napis: Anno Domini..... ist Aversperg dvrch. Hern: Conrat von Aversperg. angefangen zv pavn nachmals. dvrch den. erda pv..m.im.1511. iar zerschvt a... dvrch. mich. Troian. bon Aversperg. gebastn. erb. camrer....av.vnd...er Windischen *ma* ...h.gel.... abgeprochen.vnd von ne... an-
 gefangen zv paven 1520 ior.

Na konzoli spodaj še enkrat 1520.

Bolnica. Brez strehe, raz ada. Kažejo se ostanki fresk po stenah in na obokih. 2krat figure na vozovih na oblakih, drugod plavajoči angeli z grbom, ob oknih pa okvirna ornamentika tipična za 17.stol. prevladuje siv ton v ornamentu, v figurah rdeč.

Stele, CXI, 5.5.1952, str. 16.

V traktu glavnega vhoda v levem delu, če gledamo od zunaj k gradu v prvem nadstropju je od oratorija gos ode do vogelnega stolpa, vrsta manjših prostorov ki so bili, kakor vse kaže po ostankih boljše opremljeni. Ob oknu oratorija je pod ometom kos slikarije, rdeč na stran potegnjen zastor. Podobno tudi na obeh straneh vrat vhoda v ta prostor. Žraven desno na steni druga nerazločna slikarija. Mogoče pogled na neko pokrajino. Pod beležem povsod ta slikarija na belež izvršena. Pod to slikarijo prvotno samo pobeljena plast.

[Sledeča soba ima lepo oblikovan kapasto banjast ~~zvonč~~ obok, kjer so večji ostanki slikarije 17.stol. pod beležem. Grlo je od temena oboka oddaljeno s širokim rumeno rdečim okvirom, predstavljajočim listnat venec. Na temenu so videti v zraku pregibajoče se velike, od pasu navzgor gole figure. 2 sta delno odkriti. V grlu so na dolgih stranicah na vsaki strani v sredi dve postrani sedeči angeljski figuri, ki držita grbe. Ostalo je izpolnjeno z visečimi sadnimi venci, kakor so navadno v 17.stol.]

Na kraj ših stranicah so bili pravtako sadni venci, vse dugo zaenkrat še pod beležem. Vas in mojster mogoče isti kot na štukiranem stropu.]

Slikarija na stenah je še vsa pod beležem, malenkosti se vidijo. V sosednji večji sobi stanovanjskega trakta je v 2. nadstr. na vzn.steni odlomek slikarije iz 16.stol. Velika rdeča zvičajoča se vitica, ki jih spremljajo sive s patroniranimi rožicami kakor pri mojstru na Belovniku in na Sv.Gorah.

Prostor v ogletem stolpu je izredno lep, 6stran in lepo renes. obokan, kot 6stran šotor. Robovi oboka stoje ostro ven, sreda je poglobljena in učinkuje kot velik sklepnik.

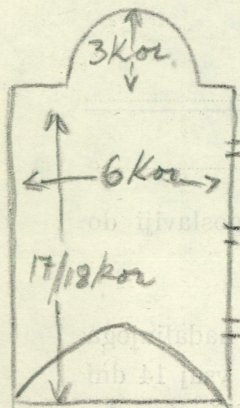
V 2.nadstr. prostor nad gotsko ka elo se od ometom kažejo stemske slikarije, naključane radi novejšega ometa, predstavljajoče sivkaste vitice z deteljičastimi listi, vanje pa so vletene figure živali, rdeč črno konturirani ležeč in lajajoč pes. Pod njim pa drug sivkonturiran bel pes, ki naskakuje rdečega črno konturiranega zajca. Zanimiv primer svetne slikarije iz 16.stol., mogoče še 1.pol.

Na nasprotni steni je odlomek predstavljajoč gosto prepleteno vinsko trto s

grozdi.

Drugod nerazločni ostanki.

Kapela: obok apsida popolnoma podrt. O slikariji ni nobenega sledu več. Od šilasto banjastega oboka je podrt samo del, ki meji na apsidno, odpadlo pa je na juž. strani še nekaj ometa s freskami. Precej ometa je odpadlo tudi na zap. koncu oboka.

V juž. steni troje visokih oken brez krogovičja. Srednje je zazidani in pokrito s freskami. Od oken režejo obok 3 sosvodnice. Pri vhodu je na loku sloneč oratorij, ki je vzdignjen v kapelo pozneje.

Slikarija je izvršena na naključan prvotni omet, na 3/4 mm debelo plast.

Apsida in navišne stene so izvršene iz sivega apnenca v precej rdenih vodoravnih plasteh, kar kaže na zgodnji čas, ca 13. stol. Tudi obok apsida je iz istega kamna, obok ladje pa je lehnjak. V steni je deloma porabljen rdeč domači kamen, ki je značilen za Turjak.

Pred vhom v grad na desni je poslopje, ki je ohranilo še streho. Vsebuje podolgast pritlični prostor, prekrit s 3 križnatimi baročnimi oboki. Sedaj je po poznejši prezidavi razdeljen na manjše dele. Pod beležem so na obokih in stenah freske iste vrste kakor v rostoru blizu kapele, kjer so ležeče figure z grbi. Na obokih se vidijo verjetno obeski z različnimi sadeži, zgoraj oblaki in deli figur, vendar vse še pod beležem.

Na vhodni steni levo od vstopajočega nad oknom je rdeč jelen.

Na str. stenah so rdeče in rumeno slikani prizori. V 1. polju plavata 2 putta in nekaj trosita. S odaj nerazločen predmet. V 2. polju zopet dva plavajoča putta nad nerazločnim predmetom. V 3. polju prav tako 2 plavajoča putta, vse durgo še zakrito. Na temenu oboka je videti konjska glava in par človeških glav.

Venstoječe robove spremlja kot povdarek konstruktivnega sestava površno risan

listnat venec.

Preko srednjega zazidane okna v juž. steni je majhen kamnit portal s predelom. Pod srednjim zazidanim oknom v juž. steni je majhen kamnit portal s predelom.

porezanim robom, vendar tako, da dosega spodnji rob okna. Vse kaže, da je bil tu portal kasneje vdolan, radi dohoda v sosednje pozneje prizidane prostore. Dobro se vidi, kako je stena zunaj prekopana in njegov zidani vrh zakriva deloma freske, kar kaže na to, da je bil narejen že v poslikanem prostoru. Slike juž.stene: Pritlišni pas ca 1 m visok zastor porit s patroniranimi rozetami. Nad njim vodoravni lo in i večbarvni pas s patroniranim črnim vzorcem.

anta pravo

8

1. stoječ svetnik, glava in oprsje razen dela nimba uničeno. Nimb vselej zarezan s šestilom v omet, in prav tako obris glave, kolikor jo pokriva nimb. Ob robu nimba so vtisnjene točke, notri radialni žarki.

stoječ
1. svetnik [3] *Križanje* [5] [7] [3]

3. v sosvodnici sv. Mihael prebadajoč sedaj nevidnega zmaja ali hudiča in s tehtnico v roki. Levo od okna sv. Helena. Desna popolnoma uničena.

4. Križanje, 3 križi s Kristusom in razbojnikoma, med križi se razvijata na vsaki strani po en napisni trak. Veji na levi strani, kjer je levi razbojnik, h kateremu se bliža od spodaj mačkast hudič, ki rihaja po dušo. Napis spada tu verjetno k Jezusu. Desni napis pa k Longinu, ki stoji tu pod križem in kaže na Jezusa. Za njim množica

figur, nerazločnih, nad njimi salica, zastava, goba. Na levi objema križ Magdalena in še ena figura, mogoče Janez, tretja Marija je uničena.

5. kornanje M.B. po sv. Trojici v sosvodnici. Levo sv. Uršula (palma in sulica?), desno sv. Barbara. V oknu zgoraj sv. škof Erazem, spodaj sv. Arištof z ribami in ribo. Taroniko spodaj.

6. 2 svetnici in dva svetnika. Marjeta? in sv. Katarina, sv. Lovrenc(?) in sv. Lenard.

8. 14 pomočnikov v sili. 9 popolnoma ohranjenih, vzhodni konci samo nimbi in del pri nogah. Na zap. koncu 2 brez glave, ostali pa popolnoma uničeni.

9. trta kakor v 2. nadstr. sob.

Od figur v tretjem oknu se je ohranil samo spodnji del leve figure.

Sev. stena je deljena v 3 pasove, spodaj zastor, nato vrsta svetnikov, od katerih se ~~xx~~ komaj še kaj vidi.

Drugi pas slika 3 kraljev ob slovesu pri jeruzalemskih vratih do poklonitve narejeno. Odpadel je vrhnji del zadnjega dela, deloma poškodovan po strehi spodnji del zadnje tretine vzh.dela. Spodnji del slike povsod močno razjeden, gornji del z glavami pa v splošnem delu ohranjen.

glavni vhod

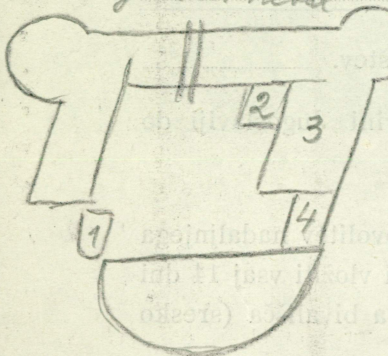
Na levi prednji steni slavaloka, spredaj Jezusovo rojstvo s klečečo Marijo in stoječim ~~xxxxxx~~ Jožefom za njo.

1. Dalmatinova kapela

2. župna cerkev

3. stanovanjski del gradu

4. zvezni hodnik s štukaturami in freskami.

Stele, CXIX, 13.10.1946, str.19-23;

KAPELA: 2. c

Prvotno podolžno pravokoten s polkrožno ožjo apsido na vzhodu. Apsida zidana iz enotnega materiala lomljena v precej zravnanih legah. 1/2 kupolasti obok podrt, a se na sev. strani še dobro vidi njegov začetek do srede. Veliko pravokotno okno v osi je kasnejšega (baročnega?) datuma.

Dolbinica na sev. steni pravokotnih oblik s kamnitim obodom je gotska- kasneje vstavljena. Šilasti banjasti obok ladje je kasnejši kot prvotne stene, ki so po vsej verjetnosti nosile lesen raven strop. Je pa ta obok starejši kakor slikarija na njem, ker je pod njenim ometom nakljuvan pobeljen starejši omet. Ob razrušenem vzh. oknu v juž.steni se vidi desno približno v višini temena

okna globoko v srdanji za obok razširjeni steni kos gladkega, nekoliko toniranega ometa v navpični legi, ki dokazuje, da je obok od tal prislonjen na prvotno steno, tudi material se razlikuje: stara stena drobljen siv apsnenec, razširjena. Za obok do višine $2/3$ oken pa je obok zgrajen iz rumenega lehnjaka, spodnja stena iz rdečkastega in temnosivega kamna, ki se uveljavlja tudi drugod v gradu. Prislonitev oboka k starejši stavbi je prav jasna tudi pri slavoloku, kjer je med obema na juž. strani precejšnja špranja. V špranji smo ugotovili gladek, temnordečkast rjavo poslikan prvotni omet. Isti ton imajo deli prvotne slikarije v apsidi, v skromnih fragmentih ohranjen in kalciniran. Na sev. steni slavoloka in je delno ohranjen v spodnjem pasu nad menzu stran. oltarja fragment freske. Na vrhu je zaključena z mavričnim pasom s črno križastim patronom.

V ozadju je streha nekega poslopja, pred njim v desno obrnjen angel oznanenja: ohranjena glava z vrezanim nimbom in rdeči vrhovi obeh peruti, ter del belega plašča. Na juž. steni je samo majhen fragment poslikanega ometa in ostanek Marije iz Oznanenja.

Slikarija nad tem je popolnoma uničena.

Okna v juž. steni in gotski portal so iz dobe gotizacije. Empora na zap. strani je zidana iz lehnjaka in verjetno gotskega porekla. Vstavljena pa že po obokanju.

Stele, CXXI, 16.9.1954, str. 37-38.

Arhitektura renesančna. Na stenah in obokih ostanki fresk, večinoma sivo v sivo slikano. V sivih okvirih, ki posnemajo štukaturo sta bili na oboku dve okrogli sliki Marijino kronanje in M. vnebohod vzetje. Na str. stenah v ladji 4 pravokotne slike, ob oltarju 2 in pod korom 2. "esto orgel pa ena velika. Slike so uničene, le predmet se še komaj razloči. Okviri se dajo restavrirati. Okvir vnebovzetja predstavlja angeljske herme in sadne vence.

Pri zadnji sliki isto.

V 4 cvikelnih oboka je po en stoječa angeljska postava, z znaki orodja Kr. trpljenja.

Ob oknih so angeljske herme s kapiteli na glavi, na njih pa renes. vaze s cvetjem. Ena je brez rok.

Okviri slik predstavljajo hrustančasto ornamentiko z angeljskimi glavicami zgoraj. Bolj bogat je istega sistema okvir na koru.

Osnovna misel te slikarije je posnetek štukaturne ornamentike kot okviri barvasto izvršenih slik.

Stele, ~~XXXX~~ CXXVI, 13.5.1937, str.32-33.

Larnica I. 3,4 prof Komatar: 'telo turjastega prahu'

Im Jahre 1511 verwandelte es ein Erdbeben in einen Haufen; das Schloss gewann jedoch wieder im Jahre 1570 durch Trojan von Auersperg, Oberst-Erbland-Kämmerer in Krain und der windischen Mark, ein herrliches und prächtiges Aussehen. Hierüber ist ein Denkmal errichtet, das man auf der Aussenseite an der Wand eines grossen, in die Runde gebauten Thurmes dieses Schlosse erblickt, worauf unter dem uralten Wappenzeichen, das einen grossen vergoldeten Auerochsen vorstellt, folgende Inschrift zu lesen ist:

ANNO DOMINI MLXVII

ist durch Curat uan Aursperg
angefangen zu pauen. Nach-
mahls durch Erdpüdem im Jahr 1511
zerschütt: aber durch mich
Trojan uan Aursperg Obersten
Comur in Crain und der windi-

schen Mark in Grund abgeprochen
und von neuen angefangen ze pauen
im 1570 Jahr.

....
Auersperg führt in der slavischen Landessprache den Namen Terjak von der Form des Gebäudes, (Op. Costa in seinen "Reiseerinnerungen aus Krain" leitet den Namen Terjak von Tur, der Auerochs, ab. Obige Ableitung, die mir nicht sehr wahrscheinlich klingt, ist von Valvasor. Wäre nicht eine andere slavische Erklärung möglich? -) welche ebenso, wie auch schon ehedem die alte Beste, ein Dreieck vorstellt. Jedes Eck ist mit einem grossen, in die Rundung erbauten Thurme besetzt. Es liegt sehr hoch auf einem weit übersehbar^{en} Berge, der keine bene hat, ja selbst der inwendige Hof des Schlosses ist uneben. Die Mauern sind ungemein dick und fest. Das ganze Schlossgebäude, mit den drei runden mächtigen Thürmen ist mittels einer Gurt von Quadersteinen von unten bis oben verbollwerkt und in ein Ganzes zusammengefügt, dass es einer Festung gleich. Das Gebäude enthält mitunter viele schöne Zimmer, gute Keller, geräumige Gewölbe, feste Gefängnisse. Der Saal und das Audienz-Zimmer waren ehemals mit Aufwand meublirt, und mit schönen Porträten der Inhaber dieser Grafschaft und anderer aus dieser Familie, nach den uralten Originalstücken von der Kunsthand des Hrn. Andr. v. Herlein copirt, in Lebensgrösse behangen. Unter diesen erglänzt der einst gewesene k. k. Rechnungskammer-Präsident und Gouverneur von Siebenbürgen, Graf Maria Josef v. Auersperg, k.k. wirkl. Kämmerer und geheimer Rath, vormaliger Landeshauptmann in Krain,

Dr. V.F. Klun: Beiträge zur Topografie und Statistik von Krain,
1. Auersperg (slav. Terjak). MHVK. April 1855. str. 27, 28.

Turjak - grad, kapela

Brixen, križni hodnik: Sorodnosti s kapelo na Turjaku kaže svod 4 polja hodnika od vhoda na desno (zapadno) Je pa iz sr.15.stol. s precej plastičnim gubanjem obleke. Bela halja z rahlo zelenkasto šatiranjem.

Stele, XIA, 1928, str. 24'

Za datiranje fresk: obleke vojščakov, čelade in okleji. Pri ^pristusu v kronanju Marije obe kroni Jezusova in Marijina, ki sta obe značilni biegelkroni.

Način drapiranja Jezusovega plašča spominja še na mehki slog. Pri sv. Miklavžu in sv. Lenartu se suknja spodaj pri tleh ravno padajoča navzdol naglo zalomi, rav tako pri sv. diakonu ob apsidi na juž. steni. Nimbi so vsi vrezani in vtisnjeni. roti sredi 15. stol.

Stele, XIII A, 22.5.1958, str. 49